

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 13/2008 vp

Hallituksen esitys laiksi Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 27 päivänä toukokuuta 2008 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta (HE 61/2008 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Juho Martikainen ja erityisasiantuntija Leena Vettenranta, oikeusministeriö
- poliisiylitarkastaja Marja Kartila, sisäasiainministeriö

- neuvotteleva virkamies Ismo Mäenpää, valtiovarainministeriö
- valtiosyyttäjä Maarit Loimukoski, Valtakunnansyyttäjänvirasto
- ylitarkastaja Silja Hallenberg, Rajavartiolaitos
- rikostarkastaja Taina Neira, keskusrikospoliisi
- ylitarkastaja Heikki Huhtiniemi, tietosuojavaltuutetun toimisto.

Lisäksi Oikeusrekisterikeskus on antanut kirjallisen lausunnon.

Viitetieto

LaVL 19/2000 vp — U 51/2000 vp

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta. Ehdotetulla lailla pantaisiin täytäntöön Eurojust-yksikön perustamisesta vakavan rikollisuuden torjunnan tehostamiseksi tehdyn Euroopan unionin neuvoston päätöksen määräykset, jotka edellyttävät sääntelyä kansallisessa lainsäädännössä ja joista ei vielä ole säädetty.

Laissa olisi säännökset Eurojustin kansallisesta jäsenestä, Suomen edustajasta Eurojustin yhteisessä valvontaelimessä sekä kansallisista yhteyshenkilöistä. Lisäksi laissa olisi säännökset henkilötietojen luovuttamisesta ja tarkastamisesta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan ensi ti-lassa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Eurojust on Euroopan unionin päätöksellä (2002/187/YOS) vuonna 2002 perustettu toimielin, jonka tarkoituksena on parantaa vakavien rajat ylittävien rikosten esitutkinta- ja syytetöiden koordinoitua jäsenvaltioissa sekä yhteistyötä toimivaltaisten viranomaisten välillä. Vaikka Eurojust on käytännössä toiminut jo useita vuosia, Eurojustia koskevan päätöksen määräyksiä ei ole kaikilta osin pantu täytäntöön Suomen lainsäädännössä. Käytännössä on esiintynyt epätietoisuutta Eurojustin kansallisen jäsenen asemasta ja toimivaltuuksista sekä tietojen luovuttamisesta Eurojustille. Lakivaliokunta pitääkin esitystä erillisen lain säätämistä Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta tervetulleena. Valiokunta on jo Eurojustia koskevasta päätösehdotuksesta antamassaan lausunnossa (LaVL 19/2000 vp) kiinnittänyt huomiota siihen, ettei kansallinen lainsäädäntömme ole ollut selkeä, ja pitänyt välttämättömänä, että kansallinen lainsäädäntömme saadaan nopeasti muutetuksi niin, että syyttäjät voivat täysitehoisesti toimia Eurojustissa.

Eurojustia koskevan päätöksen muuttaminen on ollut vireillä Euroopan unionissa vuoden 2008 alusta lähtien. Saadun tiedon mukaan ehdotuksesta on tänä syksynä päästy neuvostossa poliittiseen yhteisymmärrykseen, ja oikeusministeriössä on jo aloitettu muutosten edellyttämien säännösten valmistelu. Lakivaliokunta pitää hyvänä, että nyt käsiteltävänä oleva esitys on annettu eduskunnalle eikä ole jäänyt odottamaan Eurojustia koskevan päätöksen muuttamista. Vuonna 2002 annetun päätöksen määräykset on siltä osin kuin niitä ei vielä ole pantu täytäntöön tarpeen ja tarkoituksenmukaista saatua voimaan mahdollisimman pian.

Esityksen tarkoituksena on selkeyttää kansallisen jäsenen asemaa sekä kansallisten viranomaisten ja Eurojustin välistä yhteistyötä. Näin se myös parantaa Eurojustin edellytyksiä toimia tehokkaasti. Esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoi-

tuksenmukaisena sekä puoltaa esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavien huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Yksityiskohtaiset perustelut

2 §. Kansallinen jäsen. Lakivaliokunta ehdottaa pykälän 1 momenttia muutettavaksi niin, että kansallisen jäsenen toimikauden pituus on esitetyn kolmen vuoden sijasta neljä vuotta. Kuten yleisperusteluissa on mainittu, Eurojustia koskevaa päätöstä ollaan muuttamassa. Muutosehdotuksessa, josta neuvosto on päässyt yhteisymmärrykseen, kansallisen edustajan toimikauden pituus on vähintään neljä vuotta. Lakivaliokunnan mielestä on tarkoituksenmukaista säätää kansallisen jäsenen toimikausi neljäksi vuodeksi jo tämän esityksen yhteydessä.

4 §. Kansallisen jäsenen avustaja. Lakivaliokunta on edellä mainituin tavoin ehdottanut 2 §:n 1 momenttia muutettavaksi niin, että kansallisen jäsenen toimikauden pituus on neljä vuotta. Valiokunta pitää perusteltuna, että avustajan toimikauden pituus on yhtä pitkä kuin kansallisen jäsenen. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa myös 4 §:n 1 momenttia muutettavaksi niin, että kansallisen jäsenen avustajan toimikausi on esitetyn kolmen vuoden sijasta neljä vuotta.

7 §. Henkilötietojen luovuttaminen Eurojustille. Pykälän 1 momentin mukaan Eurojustille voidaan sen pyynnöstä luovuttaa sen toimivaltaan kuuluvien tehtävien suorittamista varten tarpeelliset tiedot rikosrekisteristä ja muista oikeushallinnon henkilörekistereistä samoin edellytyksin kuin syyttäjälle. Tietojen luovuttamisesta muista rekistereistä säädetään erikseen niitä koskeissa laeissa.

Pykälän 3 momentin mukaan tietojen luovuttamisesta poliisin henkilörekistereistä säädetään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (761/2003) 37 §:ssä. Lakivaliokunta toteaa, että myös tulli ja rajavartiolaitos ovat esi-

tutkintaviranomaisia, jotka voivat tutkia Eurojustin toimialaan kuuluvia rikoksia. Henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain (579/2005) 38 § asiallisesti vastaa edellä mainittua henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 37 §:ää. Myös tullilain (1466/1994) 27 §:ssä säädetään tullin oikeudesta luovuttaa tietoja ulkomaiselle viranomaiselle. Tullilain 27 §:n 4 kohta koskee tietojen luovuttamista rikosten ehkäisemiseksi ja selvittämiseksi, jos rikoksesta voidaan Suomessa tuomita vankeusrangaistus. Lakivaliokunta katsoo, että 7 §:n 3 momentissa on perusteltua ottaa huomioon tietojen luovuttaminen myös rajavartiolaitoksen ja tullin henkilörekistereistä. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että 7 §:n 3 momenttiin lisätään selvyyssyistä viittaukset edellä mainittujen asianomaisten lakien säännöksiin.

Lakivaliokunta lisäksi kiinnittää huomiota siihen, että edellä mainitut säännökset eivät sisällöltään ole täysin johdonmukaisia erityisesti salassa pidettävien tietojen luovuttamisen osalta. Esityksessä tarkoitetuissa tapauksissa tiedot luovutettaisiin Eurojustille kansallisen jäsenen kautta tapauskohtaisesti. Henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain 38 § oikeuttaa rajavartiolaitoksen luovuttamaan tietoja salassapitosäännösten estämättä tällaisissa tapauksissa. Nimenomainen oikeus salassa pidettävien tietojen luovuttamiseen lisättiin pykälään eduskuntakäsittelyssä (HaVM 12/2005 vp ja PeVL 19/2005 vp). Sen sijaan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 37 §:n 6 momentin mukaan tietoja voidaan luovuttaa salassapitosäännösten estämättä myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai konekielisessä muodossa. Säännöksessä vaikuttaa jäävän epäselväksi se, voidaanko salassa pidettäviä tietoja luovuttaa myös yksittäisissä tapauksissa. Tullilain 27 §:stä ei ilmene millään tavoin, oikeuttaako se tulliviranomaisen luovuttamaan myös salassa pidettäviä tietoja.

Lakivaliokunnan käsityksen mukaan poliisi- ja tulliviranomainen voivat kuitenkin yksittäis-

sisä tapauksissa luovuttaa salassa pidettäviä tietoja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 30 §:n nojalla. Tämä säännös koskee salassa pidettävien tietojen antamista ulkomaan viranomaiselle ja kansainväliselle toimielimelle. Selvyys- ja informatiivisuussyistä lakivaliokunta siten ehdottaa, että 7 §:n 3 momenttiin lisätään viittaus myös tähän yleislain säännökseen.

Edellä mainittuihin perustuslaki- ja hallintovaliokunnan kannanottoihin viitaten lakivaliokunta pitää tärkeänä, että henkilötietojen luovuttamista koskevasta säännöksestä käy nimenomaisesti ilmi, oikeuttaako säännös ja millaisissa tapauksissa luovuttamaan myös salassa pidettäviä tietoja. Näihin kysymyksiin on perusteltua kiinnittää huomiota, kun henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettua lakia ja tullilakia tulevaisuudessa tarkistetaan.

9 §. Voimaantulo. Nykyinen kansallinen jäsen ja hänen avustajansa on nimitetty kolmeksi vuodeksi. Koska lakivaliokunta on edellä mainituin tavoin ehdottanut 2 §:n 1 momenttia ja 4 §:n 1 momenttia muutettaviksi niin, että esitetyn kolmen vuoden sijasta kansallisen jäsenen ja hänen avustajansa toimikauden pituus on neljä vuotta, 9 §:ään ehdotetaan lisättäväksi siirtymäsäännöksen sisältävä uusi *3 momentti*, jonka mukaan kansallisen jäsenen ja kansallisen jäsenen avustajan toimikauden pituutta koskevia säännöksiä sovelletaan lain voimaantulon jälkeen tehtäviin nimityksiin. Lisäksi valiokunta ehdottaa pykälän otsikkoa vastaavasti tarkistettavaksi.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
(Kuten HE)

2 §
Kansallinen jäsen

Suomea Eurojustissa edustavan kansallisen jäsenen toimikausi on *neljä* vuotta ja se voidaan uudistaa kerran.

(2 mom. kuten HE)

3 §
(Kuten HE)

4 §
Kansallisen jäsenen avustaja

Kansallisella jäsenellä on vähintään yksi avustaja. Yksi avustajista toimii tarvittaessa jäsenen sijaisena. Avustajan toimikausi on *neljä* vuotta ja se voidaan uudistaa. Valtakunnansyyttäjävirasto määrää avustajan.

(2 mom. kuten HE)

5 ja 6 §
(Kuten HE)

7 §

Henkilötietojen luovuttaminen Eurojustille

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Tietojen luovuttamisessa Eurojustille poliisin, rajavartiolaitoksen ja tullin henkilötietorekistereistä noudatetaan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (761/2003) 37 §:ää, henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain (579/2005) 38 §:ää, tullilain (1466/1994) 27 §:ää sekä viranomaisien toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 30 §:ää.

8 §
(Kuten HE)

9 §

Voimaantulo ja siirtymäsäännös

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Mitä 2 §:n 1 momentissa ja 4 §:n 1 momentissa säädetään kansallisen jäsenen ja kansallisen jäsenen avustajan toimikauden pituudesta, sovelletaan tämän lain voimaantulon jälkeen tehäviin nimityksiin. (Uusi)

Helsingissä 7 päivänä marraskuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Heidi Hautala /vihr	Krista Kiuru /sd
vpj.	Anna-Maja Henriksson /r	Sanna Lauslahti /kok
jäs.	Esko Ahonen /kesk	Markku Pakkanen /kesk
	Paavo Arhinmäki /vas	Pirkko Ruohonen-Lerner /ps
	Timo Heinonen /kok	Tero Rönni /sd
	Oiva Kaltiokumpu /kesk	Mirja Vehkaperä /kesk
	Ilkka Kantola /sd	vjäs. Päivi Lipponen /sd.
	Sampsa Kataja /kok	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Tuokila.